

Recenze knihy **European Immigration: A Sourcebook**

Karolína Linhartová

Abstrakt:

Knihy „European Immigration: A Sourcebook“ poskytuje základní přehled o imigraci a imigračních politikách jednotlivých členských států Evropské Unie a tyto informace zasazuje do historického a politického kontextu. Kromě obecného úvodu nabízí dvacet pět analýz z jednotlivých členských států EU a v závěrečné kapitole identifikuje a shrnuje hlavní migrační proudy v Evropě.

Knihy „European Immigration: A Sourcebook“ poskytuje základní přehled o imigraci a imigračních politikách jednotlivých členských států Evropské Unie a tyto informace zasazuje do historického a politického kontextu. Cíl si stanovila ambiciózní: zmapovat veškeré formy imigrace v zemích EU – imigraci za prací (legální i neregulární) i žadatele o azyl – a odpovědět tak na otázky, kdo vlastně imigranti v Evropě jsou, odkud přicházejí a proč. Jedná se o svého druhu ojedinělou publikaci. Kromě obecného úvodu nabízí dvacet pět analýz z jednotlivých členských států EU a v závěrečné kapitole identifikuje a shrnuje hlavní migrační proudy v Evropě.

V úvodní části je zmapován socio-politický i historický kontext migrace na starém kontinentě a dopad druhé světové války, studené války i pádu komunismu na migrační proudy, zmíněn je i vliv globalizace a postupného rozšiřování EU na migraci. Editoři zároveň upozorňují na rozpor mezi reálnou imigrací a tím, jak je imigrace zachycena v oficiálních statistikách, které jsou často sestaveny na základě těžko srovnatelných kategorií a kritérií. Následně jsou zmíněny různé kategorie migrantů, jak je právní řády odlišně pojímají: podle místa narození, způsobu naturalizace (získávání státního občanství), statusu, délky či formy pobytu, a podobně. Autoři se velmi stručně dotýkají i právní úpravy Evropské unie (podstatných změn základních smluv EU a nejdůležitějších směrnic v oblasti azylové a migrační politiky).

Editoři představují obecný model, který ukazuje, v jakých segmentech trhu práce se migranti objevují nejčastěji a proč. Publikace uvádí různé definice migrace v různých kontextech i

kritéria, podle kterých jednotlivé země počty přistěhovalců sledují (například zda se narodili v cizině či v tuzemsku, jaký mají oficiální status, zda patří k etnické menšině, atp.).

Stěžejním obsahem knihy jsou aktuální **studie z jednotlivých 25 zemí EU** (k 31.12.2006 – není tedy zahrnuto Rumunsko a Bulharsko), přičemž všichni autoři, převážně akademici z daných zemí, dodržují stejnou strukturu příspěvku, což umožňuje porovnání situace v jednotlivých státech.

Analýzy jednotlivých států nejprve představují migrační historii příslušné země v průběhu dvacátého století, s důrazem na posledních deset až patnáct let. Na to navazuje popis vývoje imigračních politik země a analýza vlivu migrační politiky na migranty samotné (především z hlediska možností participace migrantů na veřejném životě a z hlediska možností integrace cizinců do dané společnosti). Autoři poté analyzují diskusi o migraci v dané zemi, z níž vyplývá, jak negativní je pohled médií na migranty a veřejná a politická debata o migraci v evropských zemích. V případě Kypru se například dočteme, že o přítomnosti migrantů na ostrově se často píše v souvislosti s „přílivem“, „vlnou“, „epidemií“ či „hordou“ migrantů, objevují se novinové titulky jako „cizí pracovníci jsou rakovinou“ a že se často hovoří také o tom, že malý Kypr nedokáže absorbovat tak velký objem cizinců. Nizozemská studie se zas například soustředí na problém islamofobie v království.

Nedílnou součástí každé analýzy je demografický přehled počtu a složení přistěhovalců. Tyto části kapitol jsou však obtížně srovnatelné. Každý stát zahrnuje pod pojem imigrant jinou skupinu osob, existují odlišné modely občanství, integrace, naturalizace. Autoři kapitol měli také očividně příliš volnou ruku při výběru údajů, které použijí. Třeba v českém příspěvku najdeme tabulku jen se současnou strukturou imigrantů v republice a s vývojem imigrace nejdůležitějších skupin cizinců, zatímco jiní autoři uvádějí i další údaje. V kapitole o Nizozemí zase můžeme sledovat imigraci podle motivace příchozích (například příchod za účelem sjednocení rodiny či podání žádosti o azyl). Švédská studie se zas soustředí na počty a národnosti cizinců, kteří v průběhu několika posledních let získali švédské státní občanství. A například z maďarského příspěvku, který srovnává dosažené vzdělání domácí a přistěhovalecké populace, se dozvíme, že imigranti mají oproti místním v průměru vyšší vzdělání. To však vysvětluje jiná věková struktura imigrantů (podíl mladších a tedy lépe vzdělaných generací je mezi nimi mnohem vyšší). Kyperská studie pak sleduje vývoj objemu ekonomicky aktivních imigrantů a míru jejich nezaměstnanosti.

Autoři se ve svých příspěvcích rovněž zabývají vlivem evropské integrace a harmonizace evropského práva v oblasti migrace na národní právní řád. Závěrečná analýza každé kapitoly kriticky posuzuje současnou migrační politiku té které země.

Významný je **závěr** knihy, neboť publikace se z pouhého přehledu migračních politik jednotlivých zemí stává opravdu komplexní studií s konkrétními výstupy; kompiluje a porovnává objem a strukturu imigrace i jednotlivých migračních a integračních politik.

Na základě podrobné analýzy studií z jednotlivých zemí zde editoři rozčleňují evropské země do pěti kategorií. Ač se jednotlivé kapitoly částečně liší v závislosti na dostupných datech a statistikách, na základě vybraných faktorů identifikovali autoři závěru Gropas a Triandafyllidou následující typologii států: (1) staré hostitelské země, (2) nové hostitelské země, (3) země v přechodném období, (4) malé ostrovní státy, (5) státy bez imigrace. Strukturace je i přes nevyhnutelnou míru generalizace přínosná, neboť zdůrazňuje podstatné společné znaky zemí dané jak historickým pozadím a vývojem migrace a migrační politiky, tak i novějšími přístupy zemí k řešení situace cizinců. Je však třeba poznamenat, že některá použitá kritéria (jako počty migrantů) dnes již přestávají platit, neboť migrační proudy se velmi rychle vyvíjejí.

Závěr se dále věnuje různým migračním proudům v Evropě, které editoři rozdělují následovně: (a) návrat do země původu těch obyvatel, kteří emigrovali nebo emigrovali jejich rodiče; (b) imigrace obyvatel bývalých kolonií; (c) interní migrace před rokem 1989 v rámci zemí komunistického bloku; (d) pracovní migrace; (e) žadatelé o azyl; (f) dočasná a sezónní migrace; (g) „zlaté límečky“ (příchod vysoce kvalifikovaných manažerů, investorů), (h) neregulární migrace. Je ovšem sporné, zda je vhodné přistupovat k neregulární migraci jako k samostatnému migračnímu proudu a zda by nebylo lepší ve skupinách (a-g) vždy zvlášť rozlišit mezi regulární a neregulární formou.

Významnou součástí závěrečných poznámek je komparace integračních politik jednotlivých zemí. Editoři srovnávají možnosti naturalizace a získání pobytových statusů a následně možnosti volebního práva migrantů v místních volbách. Upozorňují také na různý rozsah práv jednotlivých skupin migrantů, která jim dané státy přiznávají.

Cílem publikace není hodnocení migrační a integrační politiky jednotlivých států. Který národní přístup je v oblasti imigrace nelepším řešením, je už ponecháno na čtenáři. *European Immigration: A Sourcebook* je cenná jakožto zdroj informací pro všechny, kdo se migrací v Evropě či jevy s ní spojenými zabývají.

Eds: A. Triandafyllidou a R. Gropas, *European Immigration: A Sourcebook*. Cornwall: Ashgate, 2007.

Článek vznikl v rámci projektu "Czech Made?" Multikulturního centra Praha za podpory Evropské komise.